

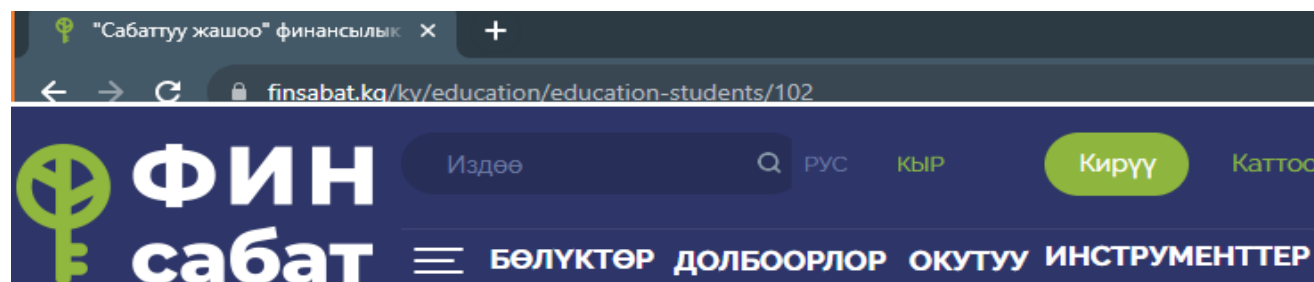
8-КЛАСС

Берилген текстти окуп чыккыла.

Кайсы банк ишенимдүү?

Чоң эне жыл ичинде ай сайын киреше алуу үчүн чогулткан акчасын айылда болгон эки банктын бирине салып коюуну чечти. Ал небереси Нурдандан бул банктардын кайсынысына салса жакшы болорун билип берүүнү сурады.

Нурдан аманат (депозит) деген – бул белгилүү бир мөөнөткө сактоо үчүн банкка салынган акча экенин, анда банк менен келишим түзүлөрүн, ага ылайык банк белгилүү тартипте аманаттын суммасына пайыздардын ченин сунуштап, аны кардарга төлөп берүүгө милдеттенерин түшүндү. Чоң энеге банктын ишенимдүүлүгү тууралуу төмөнкүдөй маалыматты издеп тапты.

Ишенимдүү банк деген эмне?

Уруксатынын болушу - өлкөдө банк ишин жүргүзүү үчүн мекеменин уруксаты (лицензиясы) болушу керек. Ал Улуттук банк тарабынан мөөнөтсүз берилет, бирок аны каалаган убакта кайра алып коюуга болот. Лицензиясы жок банк таптакыр эле банк эмес.

Жашы - Акыркы 30 жылдын ичинде өлкө олуттуу каржы каатчылыктарын башынан өткөрдү. Тарыхын 90-жылдардан тарта баштаган банктар экономикалык башаламандыктардын чабуулуна туруштук бере алышты. Бул банктардын жетекчилеринин түпкү максатты көрөгөчтүк менен туура коюп, сабаттуу иш кылышкандыгын билдирет.

Көлөмү - банк канчалык чоң болсо, ал ар кандай каржылык соккуларга туруштук бере алат. Ошон үчүн акчаны ири банктарга жайгаштырган жакшы. Банктын көлөмүн төмөнкү көрсөткүчтөр менен баалоого болот:

- каражаттардын өлчөмү;
- мекеменин кенен жайылышы;
- өзүнчө жергиликтүү бөлүмдөрүнүн көптүгү;

Аманаттарды коргоо тутумуна катышуу - 2008-жылы өлкөдө аманаттардын сакталышын камсыз кылуу үчүн Аманаттарды коргоонун мамлекеттик тутуму түзүлгөн. Ал жок кезде аманатчылар өздөрү акчаларын коркунучтарга карабай, тобокелчиликке барып банкка салышчу. Банк иштебей кудретсиз болуп калса, алар акчадан куржалак калышы мүмкүн эле. Банкка акча салуудан мурун, анын Аманаттарды коргоо тутумуна киргенин текшерүү керек.

Капитал - бул банктын өздүк каражаттары. Ал канчалык чоң болсо, банк ошондой көп акчанын агымына туруштук бере алат. Акчасын банкка салган аманатчылар аны каалаган убакта ала алышат. Ал эми банк насыяларды берип жатып, берилген акча каражаттарын мөөнөтүнөн мурда кайтара албайт. Ушундан улам «тешик» пайда болушу мүмкүн, аны жабуу үчүн банктын өзүнүн булактары, белең камылгасы болушу керек.

Каржылык жыйынтыгы - банк кайрымдуулук уюму эмес. Анын ишмердүүлүгүнүн негизги максаты – киреше табуу. Узак убакыт бою жоготууларга дуушар болгон банктын иш жакшы эмес. Улуттук банк кардарлардын көйгөйлөрүн күттөстөн лицензияны жокко чыгара алат.

Тапшырмаларды аткаргыла.

Туура жоопторду тегеректеп белгилегиле.

№1. Акчалай салым деген эмне? Жообун жазгыла.

№2. Аманаттын пайыздык чени деген эмне? Жообун жазгыла.

№3. Банктын өздүк каражаттары кандай учурларда колдонулат?

№4. Бул банктардын жетекчилери сабаттуу. Ушул ырастоого кошуласыңбы?

Эмнеге экенин түшүндүрүп жазгыла.

- - ооба, анткени _____
- - жок, анткени _____

№5. Банктын көлөмү деген эмне?

- А) таза пайданын өлчөмү, башка мекеме аныктайт, башкача айтканда банктын ийгиликтүүлүк көрсөткүчү
- Б) капиталдын өлчөмү, ал канчалык чоң болсо, банк ошончолук каржылык соккуларга туруштук бере алат
- В) каржаттардын өлчөмү, жайылуунун кеңдиги, керектөөчүлөрдү тейлеген жергиликтүү бөлүмдөрдүн саны
- Г) каатчылык болгон мезгилдерде банк тарабынан кардарларга сунушталып берилген насыялардын өлчөмү

№6. Банктын лицензиясын ким алып коё алат?

- А) Мамлекет
- Б) Министрлик
- В) Улуттук банк
- Г) Башка банк

№7. Ар бир ырастоо үчүн "Ооба" же "Жок" дегенди белгилеңиз.

Ырастоолор	Ооба	Жок
<i>Банк лицензиясыз иштей алат.</i>		
<i>Киреше алуу ар бир банктын максаты.</i>		
<i>Аталган банктардын жетекчилери сабаттуу.</i>		
<i>% менен акча салуу үчүн банктын көлөмү маанилүү эмес.</i>		
<i>Банк насыяга берген өз акчасын мөөнөтүнөн мурда кайтарып ала алат.</i>		